

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Топольський Вадим Миколайович

*адвокат, здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Шолодько Сергій Віталійович

*здобувач освітньо-наукового рівня (доктор філософії),
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Анексія російською федерацією АР Крим, військовий конфлікт на Сході України, і як результат введений 17 березня 2014 р. особливий період в Україні [1] та оголошений 24 лютого, у зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням РФ, воєнний стан [2] стали приводом до істотних ускладнень оперативної обстановки, що нерідко вимагає від Державного бюро розслідувань неординарних підходів і специфічних методів, спрямованих на вирішення поставлених завдань.

Однією з відмінних особливостей дій Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану є створення системи оперативного управління силами та засобами, що зумовлено складністю завдань, швидкими і різними змінами оперативної та надзвичайної обстановки, концентрацією сил та засобів.

Успіх діяльності Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану значною мірою залежить від рівня їх оперативно-розшукового забезпечення, суть якого полягає в комплексному та максимальному використанні сил та засобів оперативних апаратів для одержання достатньо повної і точної інформації, яка забезпечує прийняття оптимальних та своєчасних рішень із попередження та припинення протиправних діянь, документування кримінально-протиправних проявів, звільнення заручників тощо.

До основних завдань Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану слід віднести:

- налагодження каналів отримання оперативної інформації;
- попередження, припинення та розкриття кримінальних правопорушень;
- виявлення і знешкодження організованих та інших злочинних груп;

- розшук осіб, які переходять від слідства та суду або ухиляються від кримінального покарання;
- розшук осіб, які зникли безвісти;
- встановлення особи невідомих трупів;
- сприяння кримінальному судочинству, виконанню покарань та відшкодуванню збитків;
- виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення, з метою їх усунення.

В умовах воєнного стану нерідко відбувається зміщення деяких аспектів оперативно-розшукової діяльності в конкретній ситуації та зміна їх пріоритетності. Ці особливості можуть бути розділені на ті, що носять загальний характер, обумовлений самим фактом діяльності Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану і видом цих умов, та специфічні, що залежать від функціонального напрямку діяльності оперативного апарату, у зв'язку з чим основними напрямами завдань оперативних апаратів та Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану є:

- попереджувальний;
- активно-протидіючий;
- завершальний.

До першої групи слід віднести усі завдання, що підпорядковані головній і основній меті – отримання оперативно-значущої та достовірної інформації, що дозволяє своєчасно приймати або змінювати управлінські рішення щодо комплексного використання всіх сил та засобів для попередження протиправних дій ще на стадії їх зародження.

Другу групу складають завдання, що з'являються під час безпосереднього виникненні надзвичайної обстановки та особливих умов діяльності Державного бюро розслідувань.

Третя група завдань утворюється на завершальному етапі розвитку надзвичайної обстановки та особливих умов – при локалізації і ліквідації наслідків.

Проведений аналіз зазначених вище завдань надає підстави стверджувати, основними вимогами до оперативно-розшукового забезпечення дій Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану є:

- обов'язковість – передбачає безумовну організацію оперативно-розшукового забезпечення діяльності Державного бюро розслідувань в особливих умовах – незалежно від характеру явища, що викликано їх виникненням.

- плановість – оперативно-розшукове забезпечення у разі виникнення особливих умов не може здійснюватися експромтом, а повинно реалізовуватися за планами, що розробляються заздалегідь, на основі глибокого та всебічного аналізу оперативної та надзвичайної обстановки.

– функціональність – передбачає обов'язкове збереження функцій даного оперативного апарату при організації та здійсненні оперативно-розшукового забезпечення.

– всебічність – означає, що здійснення оперативно-розшукового забезпечення повинно відбуватися в тісній взаємодії оперативних апаратів. Повинно бути забезпечено максимальне використання всіма оперативними апаратами і кожним оперативним працівником своїх можливостей для вирішення завдань оперативно-розшукового забезпечення.

– безперервність та інтенсивність – особливої важливості під час дії Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану набуває безперервність оперативно-розшукового забезпечення. Обсяг завдань оперативних апаратів, які доводиться вирішувати в особливих умовах, як правило, значно зростає, внаслідок чого різко зростає і навантаження на оперативних працівників. Ці обставини, а також необхідність безперервного оперативно-розшукового забезпечення передбачають підвищену інтенсивність роботи оперативних працівників, яка досягається шляхом оптимальної організації їх праці.

– сталість управління – сталість управління оперативними апаратами забезпечує ефективність оперативно-розшукового забезпечення дій Державного бюро розслідувань в умовах воєнного стану. Виконання цієї вимоги передбачає сувору диференціацію службових обов'язків та повноважень посадових осіб, підвищення їх персональної відповідальності за доручену ділянку роботи з одночасним створенням умов для взаємозамінності.

Література:

1. Про оборону України Закон України від 06.12.1991 № 1932-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>